

Є. О. Кияниця

*кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент
доцент кафедри журналістики і реклами
e-mail: y.kyuanysya@knu.edu.ua, ORCID: 0000-0002-9629-9865
Державний торговельно-економічний університет
вул. Кіото, 19, м. Київ, Україна, 02156*

МУЛЬТИДИСЦИПЛІНАРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МЕДІАОСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА НАВИЧОК МЕДІАГРАМОТНОСТІ

Мета дослідження полягає в окресленні мультидисциплінарного комплексу, здатного забезпечити ефективно здобуття медіаосвіти та, відповідно, задовольнити програмні результати такої компетентності, як медіаграмотність.

Методологія дослідження. Під час опрацювання матеріалів, на основі яких було підготовлено цю статтю, використано комплекс теоретичних та емпіричних методів, зокрема аналітико-синтетичний, який дав змогу систематизувати наукову, навчально-методичну, педагогічну та публіцистичну літературу із зазначеної проблематики. Описовий метод допоміг у структуруванні необхідного матеріалу для отримання результату. Водночас індуктивне узагальнення предметного поля, яке забезпечує медіаосвіту та медіаграмотність, дало можливість виробити комплексний підхід, метою якого є формування критичного мислення, дотримання медіаекології та релевантне функціонування на теренах медіаландшафту як окремої особистості, так і суспільства загалом.

Результати. Розроблено структурний підхід до опанування інформації, трансльованої як у традиційних, так і в сучасних медіа; доведено, що саме мультидисциплінарний підхід до медіаосвіти дає змогу набутти навичок саморефлексії, критичного аналізу, розбудови соціокультурної свідомості, на яких ґрунтується стратегія інформаційної безпеки, що певною мірою відображена в Законі України «Про медіа» (від 22.03.2023, підстава – 2710-IX).

Новизна. У результаті проведеного дослідження запропоновано базове забезпечення медіаосвіти, зокрема напрацюваннями з психології, культурології, інформатики тощо, що дасть змогу набувати навичок медіаграмотності всім верствам населення, а також розглянуто психолінгвістику та семіотику як фахові підходи до формування медіаосвітньої компетентності.

Практичне значення. Результати цієї роботи можна використовувати для формування навчально-методичних комплексів дисциплін закладів вищої освіти, програми яких передбачають такий курс, як медіаграмотність. Дослідження також буде корисним для представників медійної спільноти, які так можуть підвищити власну медійну компетентність.

Ключові слова: медіаосвіта, медіаграмотність, медіакультура, психолінгвістика, комунікація, маніпуляція, критичне мислення.

I. Вступ

Цифрова ера, актуалізована й активована викликами останніх років, сприяє розвитку можливостей для творчого самовираження, обміну ідеями, спілкування з однодумцями, участі в соціальному та політичному дискурсі, мобілізації спільноти та підвищення обізнаності з різних питань. Онлайн-платформи дають змогу представникам різних аудиторій співпрацювати над творчими проектами, ділитися ресурсами, розвивати одне одного, брати участь у змістовних дискусіях, отримувати відгуки та підтримку в нішевих спільнотах, зосереджених навколо певних інтересів. Це середовище співпраці заохочує інновації, а цифрові інструменти та платформи демократизують творчий процес, сприяючи дослідженням і демонстрації різноманітних мистецьких талантів, від фотографії та графічного дизайну до виробництва музики й редагування відео, – кожна особистість може створювати та поширювати свої роботи, охоплюючи ширшу аудиторію й отримуючи миттєвий відгук. Окрім цього, сучасна цифровізація дає змогу не лише ділитися творчістю, а й монетизувати власні творчі пошуки через вебсайти електронної комерції, де можна отримувати дохід від трансльованого контенту, творів чи досвіду. Це створило нові можливості для творчого підприємництва та фрилансерської кар'єри.

Але, попри такі позитивні чинники розвитку сучасної цифрової епохи, суспільство дедалі більше потерпає від різних форм атак, включаючи дезінформацію з її потужним впливом на

громадську думку; пропаганду з використанням маніпуляцій та контролем над нарративами; радикальні та насильницькі повідомлення з фасилітацією вербування через соцмережі; а також мову ненависті, спрямовану на окремих осіб або групи на підставі таких ознак, як раса, релігія, етнічна належність, стать або сексуальна орієнтація.

Тож сьогодні дуже важливим є створенням нормативно-правової бази та політики для розв'язання цих проблем. Збалансування свободи висловлення думок із заходами боротьби зі шкідливим контентом потребує ретельного розгляду для забезпечення прозорості, підзвітності та захисту прав людини. Варто звернути увагу на можливість співпраці між різними зацікавленими сторонами, зокрема урядами, технологічними компаніями, організаціями громадянського суспільства, викладачами, з метою розробки ефективних стратегій протидії дезінформації, пропаганді, радикалізації та висловлюванню ненависті. Однак ще більшу увагу, на наш погляд, варто приділити навчанню медіаграмотності, адже саме її включення у формальні та неформальні навчальні програми має вирішальне значення для надання суспільству можливостей критично оцінювати інформацію, виявляти упередження та ефективно орієнтуватися в цифровому середовищі. Програми медіаграмотності мають бути зосереджені на розвитку навичок цифрової грамотності, сприянні етичній поведінці в інтернеті та вихованні почуття відповідального громадянства.

II. Постановка завдання та методи дослідження

Мета дослідження полягає в окресленні мультидисциплінарного комплексу, здатного забезпечити ефективно здобуття медіаосвіти та, відповідно, задовольнити програмні результати такої компетентності, як медіаграмотність. Зважаючи на окреслену мету, маємо наголосити, що об'єктом нашої наукової розвідки став процес формування медіаосвітнього базису, відповідно, її предметом є ті науково-практичні напрями (психологія, соціологія, культурологія, інформатика), на яких, на наш погляд, має ґрунтуватися сама медіаосвіта.

У проведеному дослідженні використано низку методів, за допомогою яких ми виявили закономірності, зв'язки та тенденції розвитку медіаосвіти, а також інтеграцію окремих науково-практичних напрямів у навчальний процес, спрямований на набуття навичок медіаграмотності. Зокрема, аналітичний метод дав змогу актуалізувати необхідність критичного аналізу медійного контенту з метою виявлення ідеологічного впливу на аудиторію. Аналітико-синтетичний метод допоміг систематизувати ті ефекти та теоретичні межі, які сприяють удосконаленню медіаосвітніх практик і знань. Використовуючи індуктивне узагальнення, ми запропонували комплексний підхід до медіаосвіти та медіаграмотності й визначили багатогранність медіаландшафту, ефективного функціонування на теренах якого може відбуватися за наявності навичок критичного мислення та дотримання медіаекології, що підтримуватиме ефективне функціонування окремих осіб і суспільства в медійній екосистемі.

III. Результати

Сучасна медійна екосистема сьогодні є предметом постійних дебатів і дискусій, та, на наш погляд, саме медіаосвіта відіграє вирішальну роль у забезпеченні її здорового функціонування. Завдяки інтеграції медіаосвіти в систему формальної, неформальної, а також інформальної освіти збільшуються можливості для виявлення упередженості, протистояння маніпуляціям і відповідальної взаємодії громадськості зі ЗМІ. Саме шляхом опанування медіаосвіти можливо забезпечити в суспільстві розуміння медіаетики, відповідальної журналістики, створення та споживання етичного контенту, адже це допомагає розпізнати етичні дилеми, з якими стикаються професійні медійники, дійти правильних висновків та аргументувати свою думку з урахуванням принципів цілісності, точності та справедливості.

Необхідність вивчення та структурування медіаосвіти є очевидною й підтверджується дослідженнями науковців різних країн світу, зокрема це питання вивчали Р. Апарічі, М. Барон, Д. Букінгем, Дж. Гонне, Х. Дженкінс, У. Карлссон, К. Кумар, Дж. Макдугал, Л. Мастерман, В. Поттер, Л. Ротер, А. Харт, Д. Фрау-Мейгс. Варто відзначити працю таких вітчизняних науковців, як В. Іванов, О. Волошенко та Л. Кульчинська, – «Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд», що допомогла сформувати джерельну базу для нашого дослідження. Аспекти медіаосвіти висвітлюють у своїх доробках й інші українські вчені, як-от: О. Баришполець, Т. Іванова, С. Ізбаш, О. Качура, Л. Найдьонова, Г. Онкович, Т. Фурсикова, В. Чайка, О. Янкович та ін. Зокрема, О. Ішутіна наголошує на тому, що «медіаосвіта наразі перебуває в центрі уваги світової спільноти, оскільки її активне впровадження дозволяє розвинути медіаграмотність, яка визначається поміж компетентностей XXI ст. і передбачає здатність критично мислити, вільно взаємодіяти і самовиражатися через інформацію, працювати з медіа і створювати медіапродукти, протидіяти дезінформації та пропаганді, бути активним учасником громадянського суспільства» [3, с. 115].

У науці існує чимало підходів до трактування терміна «медіаосвіта», його написання, структури, зв'язків з іншими науковими галузями. Також науковці та практики розглядають значну кількість теорій медіаосвіти, серед яких варто виокремити захисну, релігійну, соціокультурну, ідеологічну, етичну, культурологічну, естетичну і навіть екологічну. Але ми вважаємо, що не варто

розділяти загальне набуття навичок розуміння медіа, від якого залежить не лише власна «інформаційна бульбашка», але й картина світу загалом. Тож погоджуємося з В. Івановим, який у своєму підручнику «Медіаосвіта та медіаграмотність» наводить визначення з документів ЮНЕСКО: «Медіаосвіта – це навчання теорії та практичних умінь для опанування сучасними мас-медіа, які розглядаються як частина специфічної, автономної галузі знань у педагогічній теорії та практиці; її слід відрізнити від використання медіа як допоміжних засобів у викладанні інших галузей знань» [2, с. 8]. Хочемо також зацентувати увагу на автономності галузі, яку ми окреслили як медіалогія і яка забезпечується мультидисциплінарним науково-практичним спектром, ефективність розуміння якого залежить саме від медіаосвіти та медіаграмотності.

Варто зауважити, що саме опанування сучасних медіа, безпосередньо згенерованої ними інформації і є значною частиною медіаосвіти, а навички критичного аналізу запропонованого контенту становлять основу медіаграмотності. Набуття необхідних навичок найефективніше здійснюється за допомогою практико-орієнтованих підходів до аналізу різних медіаповідомлень, але для проведення такої аналітичної роботи необхідно володіти базовими мультидисциплінарними знаннями, які включають:

- комунікативістику, що розглядає як способи особистісного спілкування, так і масову комунікацію, зокрема через різні форми медіа, їх аналіз та оцінювання, а також розуміння соціальних, культурних і політичних наслідків споживаної інформації;

- психологію, знання основ якої дає можливість зрозуміти, як у суспільстві сприймають та інтерпретують повідомлення ЗМІ; когнітивні та емоційні процеси, пов'язані зі споживанням медіа, і, відповідно, розвиток навичок, необхідних для критичного оцінювання трансльованих повідомлень;

- соціологію та способи, за допомогою яких ЗМІ формують і відображають суспільство, а також соціальні структури та культурні цінності, що становлять основу медіаповідомлень і розвивають розуміння того, як медіа можуть впливати на наше сприйняття та ставлення;

- антропологію з її культурними та історичними контекстами, у яких виробляється та споживається медійна інформація з ознаками різноманітних культурних практик і вірувань, що формують медіакультуру; до того ж антропологія дає можливість зрозуміти, як ці практики та вірування відображаються в ЗМІ;

- культурологію, яка актуалізує роль засобів масової інформації у формуванні культурної ідентичності, значень і практик, а також досліджує перетини медіа, влади, ідеології та репрезентації, наголошуючи на питаннях раси, статі, класу, етнічної належності та сексуальної орієнтації;

- лінгвістику, що досліджує способи використання мови в медіаповідомленнях і те, як мова може формувати наше сприйняття та ставлення. Лінгвістика також дає можливість аналізувати й оцінювати мову, що використовується в різних формах контенту, і визначати способи, за допомогою яких вона може слугувати маніпулюванню та переконанню;

- інформатику, що вивчає комп'ютерні інформаційні системи, програмними результатами яких є вміння створювати та редагувати цифрові медіа, як-от відео, подкасти та повідомлення в соціальних мережах, інтелектуальний аналіз даних, онлайн-пошук тощо.

Загалом навички медіаграмотності та медіакультури розвиваються завдяки поєднанню знань та умінь, отриманих із широкого кола наук і галузей, окрім усталених і перелічених. Наприклад, семіологія, яка обґрунтована лінгвістичним структуралізмом, певним зв'язком із медійною сферою та її логічним розвитком унаслідок технічного та технологічного прогресу, є невід'ємною складовою медіаграмотності. Відповідно, дослідження знаків і знакових систем стає основою конструювання медіакультури, а отже, і тих засад, які мають бути опановані фундаторами як цієї категорії загалом, так і окремих її структурних елементів, зокрема мови, знакових систем, соціальних та культурних явищ тощо. Це допомагає зрозуміти, як створюються повідомлення та як їх можуть інтерпретувати різні аудиторії. Завдяки семіології споживачі медіа можуть розрізнити різні типи повідомлень, зрозуміти, як повідомлення можна використовувати для маніпулювання думками та переконаннями, і розвивати свої навички аналізу та оцінювання різних видів трансльованої в ЗМІ інформації.

Також варто наголосити на ролі психолінгвістики, яка вивчає зв'язок між мовою та людським розумом. Ця галузь може мати важливе значення для розуміння того, як мова використовується в медіаповідомленнях і як ці повідомлення впливають на наше сприйняття та ставлення. У медіакультурі психолінгвістика може допомогти споживачам медіа критично оцінити мову, розвинути краще розуміння того, як оформляються новинні історії і як це впливає на сприйняття подій. Крім того, психолінгвістику можна використовувати для просування медіаграмотності, сприяючи тому, щоб люди краще усвідомлювали способи, за допомогою яких мова застосовується для маніпулювання та переконання. Вивчаючи, наприклад, використання мови в рекламі, ми можемо розвинути більшу обізнаність щодо методів впливу на поведінку споживачів, а відтак стати більш поінформованими та зацікавленими споживачами медіа.

Тож узгодженість психолінгвістики й семіотики може бути цінною для розвитку медіакультури та медіаосвіти, оскільки вони допомагають нам зрозуміти, як обробляється й інтерпретується контекстна медійна інформація. Розуміючи когнітивні й лінгвістичні процеси, які становлять основу медіаспоживання та інтерпретації, ми можемо створити медіа, яке буде ефективнішим у передаванні запланованого повідомлення. Завдяки розумінню психолінгвістики творці медіа ефективніше використовуватимуть мову та візуальні підказки, щоб ліпше привертати увагу аудиторії й передавати задумане повідомлення, а знання семіології забезпечить результативне використання символів та знаків, аби останні були значущішими під час передавання інформації.

Зазначимо, що в медіакультурі знаки та символи присутні скрізь: від слів та зображень, що використовуються в ЗМІ, до музики та звуків, які ми чуємо у фільмах та відеоіграх. Поєднуючи знання із запропонованих наукових галузей, можна зробити висновок про вплив різних видів та форм контенту на сприйняття та емоції, які виникають під час споживання такої інформації, адже сильні емоційні реакції аудиторії, як-от страх, гнів, співпереживання чи хвилювання, можуть бути потужним інструментом для привернення уваги, створення відчуття терміновості та встановлення особистого зв'язку з аудиторією, а відтак – інструментом маніпуляції, запобігти якій можна лише за допомогою високого рівня самосвідомості, пошуку першоджерел (інших джерел та поглядів), аналізу емоційних тригерів, уважності, саморефлексії, а також медіаграмотності.

Зважаючи на вищенаведене, для запобігання маніпулятивному впливу медіа перед медіаосвітою було поставлено низку завдань, визначених «Концепцією впровадження медіаосвіти в Україні» (ред. 2016 р.), серед яких варто згадати такі:

- формування медіаінформаційної грамотності, тобто комплексу вмій, знань, розуміння і взаємин, які дають можливість безпечно користуватися медіа;
- укріплення медіаімунітету особистості, який робить її здатною протистояти агресивному медіасередовищу, інформаційним впливам та забезпечує можливість обирати потрібну інформацію;
- розвиток рефлексії й критичного мислення, які забезпечують свідоме споживання медіапродукції та саморегуляцію взаємодії з медіа на основі ефективного орієнтування в медіапросторі й осмислення власних медіапотреб;
- здатність до медіатворчості для компетентного і здорового самовираження та реалізації життєвих завдань, розвитку патріотизму, української ідентичності тощо;
- розуміння спеціалізованих аспектів медіакультури: візуальної (кіно, телебачення), аудіальної та музичної медіакультури, розвинених естетичних смаків щодо форм мистецтва, опосередкованих мас-медіа, сучасних напрямів медіаарту тощо [4, с. 9–10].

Усі завдання слугують для досягнення однієї мети – формування медіаграмотної особистості, яка легше орієнтується в медіасвіті, вдало знаходить потрібну інформацію та уникає повідомлень, що можуть їй зашкодити. Так забезпечується й формування медіаграмотного суспільства. Для цього варто зрозуміти всі виклики та проблеми, пов'язані з донесенням принципів медіаграмотності до широких кіл громадськості, усвідомити особливості опанування медіакомпетентності різними суспільними групами, представники яких у результаті зможуть стати корисними фундаторами нашої культури, насиченої медіа. Саме медіаосвіта здатна забезпечити можливість людини бути медіакомпетентною, зрозуміти контекст функціонування медіа, транслювати цінності, смаки та стандарти в медіапросторі, ефективно взаємодіяти з медіакультурою, створювати нові її елементи й реалізувати активну громадянську позицію. За словами фахівчині із цифрової грамотності Соні Лівінгстон, «чим більше медіа є посередником у всьому суспільстві – роботі, освіті, інформації, громадянській участі, соціальних стосунках тощо, – тим важливіше, щоб люди були поінформовані та критично здатні судити про те, що є корисним, а що вводить в оману, як вони регулюються, коли медіа можна довіряти та які комерційні чи політичні інтереси поставлено на карту. Коротше кажучи, медіаграмотність необхідна не лише для взаємодії з медіа, але й для взаємодії з суспільством через медіа» [8].

IV. Висновки

Таким чином, визначивши структурні елементи медіаосвіти, ми визнаємо необхідність просування медіаграмотності, критичного мислення, активної громадянської позиції, різноманітності та залучення. Спираючись на знання та методи психології, соціології, лінгвістики, культурології, антропології та інформатики, саме в межах медіаосвіти можна розробити цілісний міждисциплінарний підхід до розуміння та взаємодії з медіаландшафтом. Ці дисципліни пропонують цінне уявлення про когнітивні, соціальні, культурні та технологічні виміри медіа, збагачуючи медіаосвітні компетенції та надаючи людям можливість орієнтуватися в складнощях цифрового суспільства. Адже усвідомлені або не усвідомлені упередження, емоційні реакції та методи переконання впливають на сприйняття й інтерпретацію медіа; знання соціальних структур, інститутів, які проливають світло на репрезентацію медіа, впливає на соціальні групи та процеси – формує суспільство, включаючи ЗМІ, а розгляд технічних аспектів медіавиробництва,

розповсюдження та споживання алгоритмізує цифрову грамотність і безпеку функціонування у віртуальному середовищі.

Опанування запропонованого мультидисциплінарного комплексу, на наш погляд, сприяє визначенню причинно-наслідкових зв'язків тенденціювання просвітницької роботи для розуміння впливу медіа на всі категорії суспільства та формування наявних «інформаційних бульбашок». Відповідно, для того щоб ці тенденції забезпечували певну енциклопедичність у наших подальших розвідках, планується розглянути також практиологічний рівень освітньої комунікації.

Список використаної літератури

1. Про Медіа : Закон України від 22 березня 2023 № 2710-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text> (дата звернення: 12.04.2023).
2. Іванов В., Волошенюк О. Медіаосвіта та медіаграмотність : підручник / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк ; за наук. ред. В. В. Різуна. Київ : Центр вільної преси, 2012. 352 с.
3. Ішутіна О. Європейський контекст упровадження медіаосвіти. *Науковий вісник ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2022. Вип. 1 (50). С. 113–115.
4. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) / за ред. Л. А. Найдьонові, М. М. Слюсаревського. Київ, 2016. 16 с.
5. Медіа-культура особистості: соціально-психологічний підхід / за ред. Л. А. Найдьонові, О. Т. Баришпольця. Київ : Міленіум, 2009. 440 с.
6. Buckingham D., Sefton-Green J. Multimedia Education: Media literacy in the digital culture era. *Media Literacy in the Information Age*. 1997. P. 199–211.
7. Hart A. Introduction: Media Education in the Global Village. *Teaching the Media. International Perspectives*. Mahwah ; London : Lawrence Erlbaum, 1998. P. 1–21.
8. Livingstone S. Media Literacy – Regulation's Favorite Solution. URL: <https://blogs.lse.ac.uk/medialse/2018/05/08/media-literacy-everyones-favourite-solution-to-the-problems-of-regulation> (дата звернення: 02.03.2023).
9. Strykowski W. Media w edukacji: Od nowych technik uczania do pedagogiki i edukacji medialnej. *Media a edukacja*, 1997. 18 s.
10. UNESCO Recommendations Addressed to the United Nations Educational Scientific and Cultural Organization UNESCO. *Education for the Media and the Digital Age*. Vienna : UNESCO, 1999. P. 273–274.

Reference

1. Law of Ukraine About Media from March 3 2023, № 2710-IX. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text> [in Ukrainian].
2. Ivanov, V., & Volosheniuk, O. (2012). *Media osvita ta media gramotnist* [Media education and media literacy]. Kyiv: Tsentr vilnoji presy [in Ukrainian].
3. Ishutina, O. (2022). Yevropejskij kontekst uprovadzenia madioosvity [The European context of the introduction of media education]. *Naukobyj visnyk uzhorodskoho universitetu. Seria: Pedagogika. Sotsialna robota*, 1 (50), 113–115 [in Ukrainian].
4. Naidenova, L. A., & Slyusarevskij, M. (Eds). (2016). *Kontseptsia vprovadzhennia mediaosvity v Ukrajinі (nova redaktsia)* [Concept of implementation of media education in Ukraine (new edition)]. Kyiv [in Ukrainian].
5. Naidenova, L. A., & Baryshpolets, O. T. (Eds). (2009). *Media kultura osobystosti: sotsialno-psychologichnij pidhid* [Media culture of personality: a social-psychological approach]. Kyiv: Millennium [in Ukrainian].
6. Buckingham, D., & Sefton-Green, J. (1997). Multimedia Education: Media literacy in the digital culture era. *Media literacy in the information age*, 199–211 [in English].
7. Hart, A. (1998). *Introduction: Media education in a global world. Teaching the Media. International Perspectives*. Mahwah London: Lawrence Erlbaum [in English].
8. Livingstone, S. Media literacy is a favorite solution of regulators. Retrieved from <https://blogs.lse.ac.uk/medialse/2018/05/08/media-literacy-everyones-favourite-solution-to-the-problems-of-regulation> [in English].
9. Strykowski, W. (1997). Media w edukacji: Od nowych technik uczania do pedagogiki i edukacji medialnej. *Media a edukacja*, 18 [in Polish].
10. UNESCO Recommendations addressed to the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization by UNESCO (1999). *Education for the Media and the Digital Age*. Vienna [in English].

Стаття надійшла до редакції 18.05.2023.

Received 18.05.2023.

Kyyanytsya Y. Multidisciplinary Provision of Media Education Competence and Media Literacy Skills

The purpose of the research is to outline a multidisciplinary complex that can effectively provide media education and, accordingly, meet the program results of such competence as media literacy.

Research methodology. Processing the the background materials for this paper, we applied a set of theoretical and empirical methods, including analytical-synthetic method, which allowed us to systematize scientific, educational, pedagogical and journalistic literature on the subject. Also, using the descriptive method helped structure the necessary material to obtain an effective result, in our opinion. Thus, the inductive generalization of the subject field of media education and media literacy allowed us to develop a comprehensive approach to the formation of critical thinking, adherence to media ecology and relevant functioning for both individuals and society as a whole in the media landscape.

Results. A structural approach to mastering the information broadcast in both traditional and modern media has been developed. It also has been proved that it is the multidisciplinary approach to media education that allows one to acquire self-reflection skills, critical analysis, and the development of socio-cultural consciousness, which are the basis of the information security strategy, reflected, to some extent, in the Law of Ukraine «On Media».

Novelty. As a result of the study, the basic provision of media education, in particular through psychology, cultural studies, computer science, etc. is proposed, which allows all segments of the population to acquire media literacy skills, besides psycholinguistics and semiotics being considered as professional approaches to developing media education competence.

Practical significance. The results of this work may be applied mainly for structuring educational and methodological complexes in higher education institutions providing such a discipline as media literacy, as well as by representatives of the media community for improving their own media competence.

Key words: media education, media literacy, media culture, psycholinguistics, communication, manipulation, critical thinking.

Kyyanytsya Y. Multidyscyplinarne zapewnianie kompetencji w zakresie edukacji medialnej i umiejętności korzystania z mediów

Cel badania polega na określeniu multidyscyplinarnego kompleksu, który może skutecznie prowadzić edukację medialną i odpowiednio realizować wyniki programowe takich kompetencji, jak umiejętność korzystania z mediów.

Metodologia badania. W trakcie opracowania materiałów źródłowych do niniejszej pracy, zastosowaliśmy zestaw metod teoretycznych i empirycznych, w tym wykorzystano metodę analityczno-syntetyczną, co pozwoliło na usystematyzowanie literatury naukowej, edukacyjno-metodycznej, pedagogicznej i publicystycznej na określoną tematykę. Ponadto, naszym zdaniem, zastosowanie metody opisowej pomogło w ustrukturyzowaniu materiału niezbędnego do uzyskania efektywnego wyniku. Jednocześnie indukcyjne uogólnienie tematyki edukacji medialnej i umiejętności korzystania z mediów pozwoliło na wypracowanie kompleksowego podejścia do kształtowania krytycznego myślenia, przestrzegania ekologii mediów i odpowiedniego funkcjonowania zarówno jednostek, jak i całego społeczeństwa w krajobrazie medialnym.

Wyniki. Stworzono strukturalne podejście do opanowania przekazu informacyjnego zarówno w mediach tradycyjnych, jak i nowoczesnych. Udowodniono również, że to właśnie multidyscyplinarne podejście do edukacji medialnej pozwala na nabycie umiejętności autorefleksji, krytycznej analizy oraz rozbudowy świadomości społeczno-kulturowej, które są podstawą strategii bezpieczeństwa informacji, odzwierciedlonej w Ustawie Ukrainy «O mediach» (od 22.03.2023, podstawa – 2710-IX).

Nowość. W wyniku badania zaproponowano podstawową realizację edukacji medialnej, w szczególności poprzez psychologię, kulturoznawstwo, informatykę itp., co umożliwi wszystkim grupom społeczeństwa nabycie umiejętności korzystania z mediów. Rozpatrzono również psycholingwistykę i semiotykę które są uznawane za profesjonalne podejścia do rozwijania kompetencji w zakresie edukacji medialnej.

Znaczenie praktyczne. Wyniki niniejszej pracy mogą być wykorzystane głównie do stworzenia kompleksów edukacyjno-metodycznych w szkołach wyższych prowadzących taką dyscyplinę jak umiejętność korzystania z mediów, a także przez przedstawicieli środowiska medialnego do doskonalenia własnych kompetencji medialnych.

Słowa kluczowe: edukacja medialna, umiejętność korzystania z mediów, kultura medialna, psycholingwistyka, komunikacja, manipulacja, myślenie krytyczne.